

FACTSHEET DAMHERTEN

Versie december 2025

Introductie

Tijdens de laatste ijstijd verdwenen damherten uit Nederland. Pas in de 19e eeuw kwamen ze door bewuste en onbewuste introducties weer terug in ons land. Damherten komen nu onder andere voor in het duingebied tussen IJmuiden en Noordwijk (Amsterdamse Waterleidingduinen en Nationaal Park Zuid-Kennemerland), in Zeeland (op Walcheren en Schouwen), op de Veluwe, op Plantage Willem III (Utrechtse Heuvelrug) en in het Hosterwold (Flevoland). Op overige plekken worden ze incidenteel waargenomen. Vaak zijn dit ontsnapte dieren uit hertenkampen of van een particuliere houder (Zoogdiervereniging, 2023). Vanaf 2024 mag niet meer met damherten gefokt worden, omdat ze niet vermeld staan op de zogeheten positieflijst met dieren die gehouden mogen worden als huis- of hobbydier.

Het damhert

Damherten zijn herkauwers met een uitsluitend plantaardig dieet. Het dier leeft het liefst in loofbossen met een dichte ondergroei en voldoende gras. Ook komen ze voor in randzones bij open plekken, graslanden en akkerranden en in parkachtige bosgebieden. Damherten zijn van nature dagdieren, hoewel ze door de jacht schemeractief zijn geworden. Damherten zijn groter dan reeën, maar kleiner dan edelherten. Ze variëren in kleur tussen bijna wit en effen zwart, maar het merendeel is lichtbruin met witte vlekken. De mannetjes dragen een gewei, dat zij in april/mei afwerpen. In augustus/september groeit een nieuw, groter gewei aan. Damherten hebben een uitstekend gehoor, reuk- en gezichtsvermogen.

Damherten leven in roedels. In de lente en de zomer leven de mannetjes (herten) en vrouwtjes (hindes) met hun jongen vaak in aparte roedels. In de wintermaanden mengen de herten en hindes zich enigszins. De groepssamenstelling kan sterk wisselen. Afgezien van de bronsttijd is er geen sprake van echt territoriaal gedrag (Zoogdiervereniging, 2023).

Damherten hebben een relatief lage voortplantingssnelheid, elke hinde krijgt één kalf per jaar. In afwezigheid van predatoren wordt de sterfte voornamelijk beïnvloed door dichtheidsafhankelijke factoren. Wanneer het aantal damherten dicht bij de maximale draagkracht van een gebied komt, wordt de voedselbeschikbaarheid regulerend. Door een tekort aan voedsel neemt de vruchtbaarheid van hindes af, waardoor niet meer ieder jaar een kalf wordt geboren. Bovendien neemt de sterfte onder kalfjes en jonge dieren toe en worden damherten pas op latere leeftijd geslachtsrijp (Den Ouden et al., 2010; Putman et al., 1996).

Wet- en regelgeving

Damherten zijn beschermd onder de Omgevingswet. Provincies kunnen echter een ontheffing of aanwijzing afgeven aan grondgebruikers om damherten af te schieten binnen de provinciegrenzen, als er door een 'nulstandbeleid' is vastgelegd dat damherten niet welkom zijn. Soms kiezen provincies er daarbij voor om damherten alleen toe te staan in bepaalde natuurgebieden. Buiten deze aangewezen leefgebieden, maar doorgaans ook in de aangewezen leefgebieden, vindt dan afschot plaats om de aantallen laag te houden. De Faunabeheereenheden (FBE's), waarin terreinbeheerders, jagers, particuliere grondeigenaren, land- en tuinbouworganisaties, overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties zitting hebben, geven invulling aan het beleid van de provincies middels faunabeheerplannen en de Wildbeheereenheden (WBE's) voeren dit beleid uit (Faunabeheereenheden Nederland, 2023). Op basis van het faunabeheerplan beoordeelt de provincie of zij een ontheffing dan wel aanwijzing afgeeft.

Problematiek

Damherten kunnen in hoge populatiedichtheden voorkomen in een gebied. Damherten stellen namelijk weinig eisen aan hun leefgebied, foerageren op veel verschillende plantensoorten en zijn tolerant tegenover elkaar. Te grote aantallen hebben een nadelig effect op

**DIEREN
BESCHERMING**

de natuur, omdat jonge bomen en planten dan geen kans meer krijgen om te groeien. Kwetsbare plant- en diersoorten of bepaalde habitattypen kunnen hierdoor in gevaar komen. Bovendien wennen damherten makkelijk aan mensen, waardoor conflicten kunnen ontstaan. Voorbeelden hiervan zijn aanrijdingen en schade aan gewassen en tuinen. Om schade en overlast te voorkomen worden damherten in verschillende gebieden massaal afgeschoten. Dit massale afschot, als gevolg van extreem lage gewenste doelstanden, is echter niet effectief gebleken. In de Amsterdamse Waterleidingduinen, bijvoorbeeld, zijn in de periode van 2016-2021 circa tienduizend damherten afgeschoten. Het totaal aantal damherten is daarentegen slechts met duizend dieren afgenomen (Meershoek, 2021). Zodra er door afschot meer voedsel beschikbaar komt, planten herten zich sneller voort. De 'winst' van afschot is daardoor minimaal.

Bovendien hebben damherten, naast negatieve effecten, ook positieve effecten op de natuur. Damherten vervullen namelijk belangrijke functies in een ecosysteem. Damherten gaan vergrassing en verstruiking tegen, waardoor de opvangcapaciteit van water in de bodem wordt vergroot. Dat is belangrijk in gebieden waar waterzuivering de hoofdfunctie is, zoals in duinlandschappen. Ook hebben bepaalde insecten baat bij een open vegetatie (Van Haperen et al., 2013; Wallis de Vries, 2015; Dekker, 2015). Daarnaast dragen damherten bij aan de genetische uitwisseling tussen, en verspreiding van, plantensoorten door zaden over lange afstanden te verspreiden. Tevens trekt de aanwezigheid van wild in een natuurgebied extra bezoekers en stimuleert het daarmee de lokale economie. Jacht maakt dieren schuw en minder zichtbaar.

Standpunt van de Dierenbescherming

De Dierenbescherming pleit voor grote, robuuste, aaneengesloten natuurgebieden waarin grote hoefdieren (zoals damherten) vrij en ongestoord kunnen leven. Damherten zouden in deze gebieden niet bejaagd mogen worden. De dieren worden hier dan geboren, groeien ongestoord op en sterven ten gevolge van natuurlijke factoren, zoals predatie, ziekte of verzwakking. Daar waar faunaverbindingen nog niet gemaakt kunnen worden tussen natuurgebieden, streeft de Dierenbescherming naar de aanwijzing van

leefgebieden van voldoende grootte en voldoende kwaliteit.

Afschot als middel om overlast en schade te beperken blijkt lang niet altijd effectief. Het resulteert niet in blijvend kleinere populaties (eenmaal schieten betekent blijven schieten), veroorzaakt veel dierenleed, leidt tot voortplantingsexplosies en verstoort de natuurlijke selectie. Dit heeft ongezondere dieren en minder genetische variatie tot gevolg (Dekker, 2023; Meershoek, 2017). Ook zorgt bejaging voor onrustig gedrag bij dieren (ook in de schemering), met mogelijk meer aanrijdingen tot gevolg. Tevens heeft de jacht een negatief effect op de belevingswaarde van een gebied voor mensen, omdat hoofdzakelijk voorzichtige, schuwe dieren overleven. Het gedrag van dieren wordt door de jacht dus ook beïnvloedt (Dekker, 2015). De Dierenbescherming pleit voor de inzet van niet-dodende, preventieve maatregelen om overlast en schade veroorzaakt door damherten te voorkomen.

Het vestigen en verdwijnen van plant- en diersoorten als gevolg van intensieve begrazing ziet de Dierenbescherming als een natuurlijk, dynamisch proces. Bovendien is het onbekend hoe het landschap zich op de lange termijn onder een hoge begrazingsdruk zal ontwikkelen. Mogelijk leidt intensieve begrazing over een aantal decennia juist wel tot meer biodiversiteit. Bepaalde plant- en diersoorten zullen verdwijnen terwijl andere soorten, die profiteren van de invloed van grote grazers op het landschap, zich zullen vestigen. In het huidige beleid, waarin extreem lage aantallen grote grazers wordt nagestreefd, is de positieve invloed van grote grazers op de lange termijn niet zichtbaar.

Aanpak van de problematiek volgens de Dierenbescherming

Door middel van voorlichting, deelname aan diverse werkgroepen, opdracht geven/meewerken aan (wetenschappelijke) onderzoeken en belangenbehartiging bij provincies, de Tweede Kamer en ministeries pleit de Dierenbescherming voor het realiseren van grote, aaneengesloten gebieden waar damherten vrij en ongestoord mogen leven en het gebruik van niet-dodende maatregelen om schade en overlast op een diervriendelijke en duurzame wijze te verminderen. Denk hierbij aan maatregelen zoals:

- Plaatsen van (tijdelijke) hekken op strategische plekken (Moons, 2022; Staatsbosbeheer, 2022).
- Planten van prikkelstruiken (zoals duindoorn) om kwetsbare plantensoorten heen.
- Tijdelijk inzetten van geurstoffen (zoals tupoleum) waardoor gebieden waar natuur tegen vraat beschermd moet worden door herten worden vermeden.
- Verbinden van versnipperde natuur via ecoducten en tunnels.
- In kleine (afgerasterde) gebieden of kleine populaties kan het toepassen van anticonceptie door vaccinatie (middels darten) uitkomst bieden. Wereldwijd is deze methode al op diverse locaties ingezet, zoals in gebieden waar sprake is van overlast door olifanten of edelherten (Lammertsma & Jansman, 2016; Staatsbosbeheer, 2022).
- Verminderen van de aantrekkelijkheid van bermen voor damherten en verschrallen van wegbermen zodat de bestuurder dieren eerder kan opmerken.
- Plaatsen van zoutstenen op een veilige afstand van de weg. Hoefdieren worden namelijk aangetrokken door het zoutstrooisel op de weg.
- Verlagen van de toegestane rijsnelheid of wegen tijdelijk afsluiten (deel van de dag of deel van het jaar) om het aantal aanrijdingen te verlagen.
- Plaatsen van wildsignaleringsystemen die de bestuurder tijdig waarschuwt voor mogelijk overstekend wild (Van der Grift, 2022).

Wat kunt u doen?

Burger

- Stem tijdens de verkiezingen op een partij die in het verkiezingsprogramma pleit voor meer inzet op preventieve, niet-dodende maatregelen voor overlast gevende dieren.
- Word lid/donateur van de Dierenbescherming en steun daarmee onze acties en werkzaamheden.

Provincie

- Zorg dat er voldoende geschikte en bereikbare gebieden zijn waar damherten niet voor overlast of schade zorgen en zoveel mogelijk met rust kunnen worden gelaten.
- Zet in op schadepreventie boven aantalsreductie en schadebestrijding. Stimuleer en faciliteer

werende maatregelen én innovatie daarvan om overlast en schade door damherten zoveel mogelijk te voorkomen.

- Onderzoek in kleine (afgerasterde) gebieden of kleine populaties de mogelijkheid anticonceptie door vaccinatie of sterilisatie/castratie toe te passen om de voortplanting van damherten af te remmen.
- Neem beschermende maatregelen rondom wegen ten behoeve van de verkeersveiligheid. Verbind natuurgebieden met elkaar om aanrijdingen met damherten te voorkomen. Voorbeelden van maatregelen zijn faunapassages, afrasteringen, wildsignaleringsystemen, 's nachts afsluiten van wegen, verschrallen van wegbermen.

Gemeente

- Neem niet-dodende maatregelen om schade aan de natuur en gewassen veroorzaakt door damherten te beperken/voorkomen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het (tijdelijk) afrasteren van geselecteerde gebieden.
- Zorg voor een goede registratie van gehouden dieren en voorkom dat gehouden damherten in de natuur terechtkomen.

Agrariër

- Neem niet-dodende maatregelen om schade aan gewassen veroorzaakt door damherten te beperken/voorkomen, zoals afschermen door rasters.
- Verbouw geen gewassen die favoriet zijn bij damherten direct naast hun leefgebieden.

Handig naslagwerk

- Dekker, J. J. A. (2015). Beoordeling van het onderzoek aan ecologische effecten van damherten op flora en fauna in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Jasja Dekker Dierecologie, Arnhem.
- Dekker, N. (2023). Jagerslatijn: mythes en fabels over de jacht. KNNV Uitgeverij.
- Den Ouden, J., Muys, B., Mohren, G. M. J., & Verheyen, K. (2010). Boscologie en bosbeheer. Acco Uitgeverij.
- Lammertsma, D. R., & Jansman, H. A. H. (2016). Quickscan Contraceptie Hoefdieren. Alterra-notitie, Wageningen.

**DIEREN
BESCHERMING**

- Meershoek, P. (2017). Protest tegen de jacht op damherten: een damhert is geen ornament. Het Parool. <https://www.parool.nl/nieuws/protest-tegen-de-jacht-op-damherten-een-damhert-is-geen-ornament~b5a9a507/>
- Meershoek, P. (2021). Rechtszaak over afschieten damherten Waterleidingduinen: 'We moeten nú hard ingrijpen'. Het Parool. <https://www.parool.nl/amsterdam/rechtszaak-over-afschieten-damherten-waterleidingduinen-we-moeten-nu-hard-ingrijpen~babe9203/>
- Moons, K. (2022). Zonder damhert bloeit het duin weer op. Trouw. <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/zonder-damhert-bloeit-het-duin-weer-op~bfc4fbc0/?referrer=https://www.google.com/>
- Putman, R. J., Langbein, J., M. Hewison, A. J., & Sharma, S. K. (1996). Relative roles of density-dependent and density-independent factors in population dynamics of British deer. Mammal Review, 26(2-3), 81-101.
- Staatsbosbeheer (2022). Wat zijn alternatieven voor afschot damherten? <https://www.staatsbosbeheer.nl/wat-we-doen/natuurverhalen/2022/06/wat-zijn-alternatieven-voor-afschot-damherten>. Geraadpleegd op 25 augustus 2023.
- Van der Grift, E. A. (2022). Kansrijke maatregelen om aanrijdingen met hoefdieren te voorkomen op de Zeeweg (N200): Een literatuuronderzoek. Wageningen Environmental Research.
- Van Haperen, A. M. M., Kooijman, A. M., Kuiters, A. T., Nijssen, M., van Roon, J. A., Schotsman, N., & Slings, Q. L. (2013). Damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Hun invloed op het duinlandschap en de kwaliteit van enkele habitats. Waternet.
- Wallis de Vries, M. F. (2015). Meer damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen: minder vlinders. Rapport VS2015, 12. De Vlinderstichting, Wageningen.
- Zoogdierverseniging (2023). Damhert. <https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoort-en/damhert>. Geraadpleegd op 14 augustus 2023.

